

Thailand 4.0 : ส่งเสริมเยาวชนไทยใส่ใจการอ่าน

Thailand 4.0: Promotional approach of Thai Youths in More Reading

พัชรี สุวรรณสอาด (Patcharee Suwansa-ard)¹

บทคัดย่อ

การอ่านถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ ดังนั้นเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป การอ่านย่อมต้องมีวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน เทคโนโลยีต่าง ๆ มีอิทธิพล ทำให้สังคมแปรเปลี่ยน และมีข้อจำกัดมากมายที่ส่งผลให้การอ่านของเด็กไทยลดน้อยลง การปรับเปลี่ยนเรื่องการอ่านและการเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับเทคโนโลยีในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อประเทศไทยก้าวสู่สังคมไทยแลนด์ 4.0 การอ่านจึงมีบริบทที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้อ่านสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

การอ่านฝึกการคิดจินตนาการ เป็นการสื่อสารด้วยตัวหนังสือ ฝึกสมาธิ และช่วยให้เด็กจดจ่ออยู่กับตัวหนังสือได้เป็นเวลานานซึ่งจะช่วยฝึกให้เด็กมีสมาธิและมีความอดทนในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือตำราต่าง ๆ นับเป็นแหล่งขุมทรัพย์ทางปัญญาที่ยิ่งใหญ่ในการพัฒนาตนเอง สมัยนี้เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อเด็ก ๆ มากกว่าการอ่านหนังสือ เช่น รายการโทรทัศน์ เกมคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ดังผลสำรวจการอ่านของคนไทยในสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่า คนไทยอ่านผ่านสมาร์ทโฟนและอุปกรณ์แท็บเล็ตเพิ่มขึ้นจากปี 2554 ที่มีเพียง 0.3 % เพิ่มขึ้นเป็น 1.8 % ในปี 2556 แนวโน้มดังกล่าวเป็นการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในยุค Thailand 4.0

คำสำคัญ : การอ่าน, Thailand 4.0

¹อาจารย์, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000, อีเมล : pe_aw_sa@hotmail.com

Abstract

Reading is considered an important learning tool; therefore, when the society changes, reading must have its own evolution and changes as well. Technology influences the changed society with many limits that make Thai youths read less. To improve reading and preparation to support technology in the changed age is important. When Thailand turns into Thailand 4.0, the reading context changes in a better way. A reader can access learning sources variously.

Reading makes youths practice to think and imagine. It is a language that alphabetically conveys to a reader. Also, it makes youths have better concentration in alphabets. Thus youths will be trained their concentration and patience to do something, especially a book considered the source of wisdom that is used to develop themselves. At the present time, technology more influences youths than reading a book such as TV programs, computer games, and internet. According to the survey of Thai people's reading from the National Statistics Office, it revealed that Thai people read on a mobile phone screen and a tablet screen at 1.8 percent in 2013 increased from 0.3 percent in 2011. The aforesaid trend is to prepare and support new technology and innovation in the Age go Thailand 4.0.

Keywords : Reading, Thailand 4.0

บทนำ

การอ่านเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ เกิดการคิดจินตนาการ ซึ่งเป็นการบริหารสมอง เพราะต้องมีการใช้ความคิด จินตนาการ ตามสิ่งที่ผู้เขียนได้สื่อออกมา อันจะช่วยก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต่อสิ่งที่ได้อ่าน การอ่านฝึกการคิดอย่างมีระบบ การอ่านเป็นการเรียนรู้คำต่าง ๆ ทำให้มีการพัฒนาความคิด และจัดระเบียบความคิดอย่างเป็นระบบอย่างมีเหตุผล การอ่านจะช่วยให้เด็กมีระบบ

ความคิดที่ดี ซึ่งจะส่งผลดีทั้งในด้านการสื่อสารของเด็ก เด็กจะสามารถถ่ายทอดความคิดด้านการพูด และการเขียนออกมาได้อย่างเป็นระบบ การอ่านฝึกสมาธิและช่วยให้เด็กจดจ่ออยู่กับตัวหนังสือได้เป็นเวลานาน ซึ่งจะช่วยฝึกให้เด็กมีสมาธิ และมีความอดทนในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้การอ่านยังฝึกทักษะการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เพราะเด็กจำเป็นต้องได้รับความรู้จากการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ลึกซึ้งสมกับวัยที่เติบโตขึ้น การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่ทรงพลังในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือตำราต่าง ๆ นับเป็นแหล่งชุมทรัพย์ทางปัญญาที่ยิ่งใหญ่ในการพัฒนาตนเอง

ในยุคสมัยที่เทคโนโลยีมีบทบาทในสังคม ส่งผลให้มีอิทธิพลต่อเด็ก ๆ มากกว่าการอ่านหนังสือ รายการโทรทัศน์ เกมคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ปัจจุบันเทคโนโลยีดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กไม่ชอบอ่านหนังสือหรือให้ความสนใจกับหนังสือน้อยมาก หากเรามองย้อนกลับไปในอดีตจะรู้ว่า สาเหตุของคนไทยที่ไม่ชอบอ่านหนังสือ คือคนไทยไม่มีวัฒนธรรมในการอ่านหนังสือ ตั้งแต่ปู่ย่าตาทวด สังคมไทยเป็นสังคม “มุขปาฐะ” ซึ่งหมายถึงการต่อปากกันมา การบอกเล่าต่อ ๆ กันมา โดยมีได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : 867) คือถนัดการเล่า การพูด การร้อง การเล่น มากกว่าที่จะเป็นการอ่าน การอ่าน การเขียนจำกัดเฉพาะผู้รู้หนังสือเท่านั้น ประชาชนทั่วไปหรือที่เรียกว่า ไพร่ชนอ่านหนังสือน้อย อีกประการหนึ่ง คือ ชนชั้นมีวิชานั้น หวงวิชา การถ่ายทอดเป็นตำรับตำราจึงเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยเกิดขึ้น เราถ่ายทอดกัน ปากต่อปาก จึงเกิดสังคมที่มีลักษณะ เชื้อชาวลือ มากกว่าจะเป็นสังคมของการวิจัย หรือการวินิจัย นอกจากนี้ข้อจำกัดทางเทคโนโลยีการผลิตหนังสือก็ทำให้หนังสือ มีน้อยหรือไม่เป็นที่แพร่หลาย

“หนังสือคือสื่อสันติภาพ จึงควรที่ทุกคนจะช่วยกันสร้างและส่งเสริมการอ่านหนังสือที่ดีจนเป็นนิสัย” นอกจากนั้นผู้ที่มีพื้นฐานการอ่านที่ดีย่อมมีโอกาที่จะศึกษาหาความรู้ในขั้นสูงขึ้นไป (แมนมาส ขวลิขิต, 2553 : 13) จากแนวคิดดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่าการส่งเสริมการอ่านเป็นรากฐานของการเรียน เป็นรากฐานของการศึกษา การอ่านช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งเป็นการสร้างโอกาสแก่การศึกษาในระดับสูงต่อไป เพราะการอ่านเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สามารถช่วยให้สังคมไทยพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนจำเป็นอย่างยิ่ง

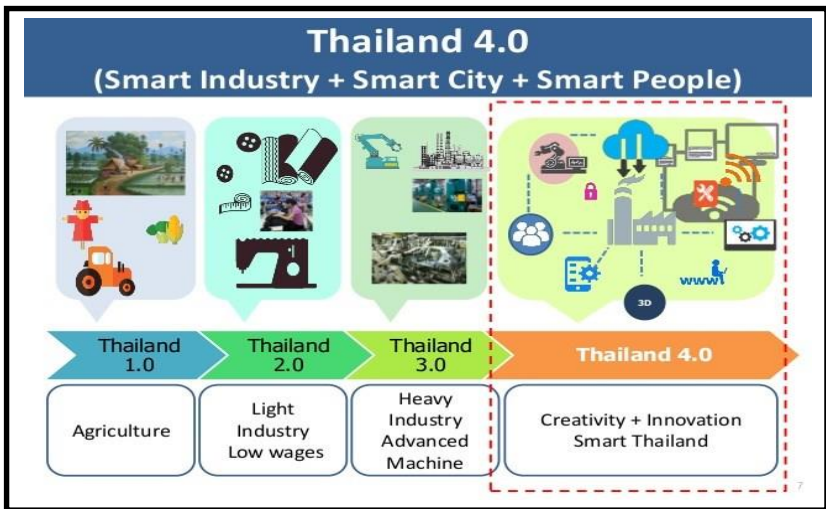
ที่ต้องมีความรู้ ความสามารถในการอ่านเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความสนใจในการอ่าน ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคน ทุกคนสามารถสร้างความสนใจในการอ่านให้เกิดขึ้นกับตัวเองได้ นอกจากนี้ ยังสามารถสร้างความสนใจไปยังคนรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นสังคมครอบครัว สังคมเพื่อน และที่สำคัญคือ สังคมการศึกษา เด็กและเยาวชนควรมีนิสัยรักการอ่าน เพื่อพัฒนาตนเองและประเทศชาติต่อไป

ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาการอ่านที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุค Thailand 4.0 จึงเป็นสิ่งที่เยาวชนไทยต้องตระหนักถึงการอ่านหนังสือเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ว่าจะรูปแบบหนังสือจะเป็นสิ่งพิมพ์หรือรูปแบบออนไลน์ก็ตาม

การพัฒนาด้านสังคม

เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทุกอย่างต้องเปลี่ยนแปลงตาม จะเห็นได้จากวิวัฒนาการของสังคมไทย เมื่ออย่างเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 บริบททุกอย่างย่อมต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไป ซึ่ง นาทิพย์ วิภาวิน (2553 : 12). กล่าวว่าสังคมความรู้เป็นสังคมที่พัฒนาคนให้มีความรู้ในการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ การแลกเปลี่ยนความรู้ และใช้ความรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy) ซึ่งหมายถึง แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งเสริมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่

กระทรวงอุตสาหกรรม, (2559 : 3) ; สุวิทย์ เมษินทรีย์, (2560 : 1) กล่าวว่า Thailand 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งก่อนจะมาถึง Thailand 4.0 ประเทศไทยก็ผ่านการพัฒนามาเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ Thailand 1.0 – 3.0

ภาพที่ 1 Thailand 4.0 .

ที่มา : สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2559 : 1)

Thailand 1.0 เน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยเกษตรกรรม เนื่องจากประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคนี้จึงมีการพึ่งพาการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก โดยมีการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปยังต่างประเทศ การดำรงอยู่และพัฒนาประเทศ เน้นการเกษตรเป็นหลัก เช่น ผลิตและขายพืชไร่ พืชสวน เป็นต้น

Thailand 2.0 เน้นในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเบา เริ่มจากอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า เช่น การผลิตและขายรองเท้า เครื่องหนัง เครื่องดื่ม เครื่องประดับ เครื่องเขียน เป็นต้น

Thailand 3.0 เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น เช่น สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ปีโตรเคมี ยานยนต์ และชิ้นส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยภาคอุตสาหกรรมที่เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต และการให้บริการขั้นพื้นฐานในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ เน้นหนักไปทางอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก เช่น การผลิตและขาย ส่งออกเหล็กกล้า รถยนต์ กลิ่นน้ำมัน แยกก๊าซธรรมชาติ ปูนซีเมนต์ เป็นต้น

Thailand 4.0 เป็นเครื่องมือในการนำประเทศให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่งที่มีความมั่นคงและยั่งยืน พัฒนาจากประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศรายได้สูง โดยจะต้องมีการ ปรับเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ เป็นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ปรับเปลี่ยนจากการให้บริการพื้นฐานเป็นบริการที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง กำหนดแนวทางพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศเศรษฐกิจใหม่ ซึ่ง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560 : 1 ; วรรณประภา เอี่ยมฤทธิ์, 2560 : 1) กล่าวถึง Thailand 4.0 ในเรื่องสำคัญที่ต้องพัฒนา 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ
2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์
3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม

4. กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว

5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง

ดังนั้น การพัฒนาทั้ง 5 กลุ่มที่กล่าวมานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้ เพราะความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และสิ่งสำคัญที่สุดในการหาความรู้ คือ “การอ่าน” การอ่านเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ รวมถึงสื่อดิจิทัล เทคโนโลยีต่าง ๆ สามารถนำไปพัฒนาความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ รองรับและก้าวสู่สังคม Thailand 4.0 การเตรียมความพร้อมที่ดีเริ่มจากการอ่านที่ดี การอ่านที่จะมีประสิทธิภาพและได้รับผลดีนั้น จะต้องมีความพร้อมในการอ่าน มีสิ่งเร้าที่เหมาะสม สามารถสร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ เป็นนวัตกรรม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และเพื่อรองรับสังคม ยุค Thailand 4.0

การศึกษายุค Thailand 4.0

เมื่อก้าวเข้าสู่สังคม Thailand 4.0 เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่า Thailand 4.0 คือ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ต่อมาก็มมีการแบ่งย่อยออกเป็นหลายด้าน เช่น เกษตร 4.0 การศึกษา 4.0 เป็นต้น ผู้เขียนจะขออธิบายเฉพาะการศึกษายุค Thailand

4.0 เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการอ่านโดยตรง

การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 เริ่มต้นด้วยการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเปลี่ยนจากครูสอนเป็นพี่เลี้ยง ครูฝึก (Coach) การเรียนแบบบูรณาการ สหวิทยาการ เชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการ เปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบให้ผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการ เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่ดี ซึ่งการจัดการศึกษาต้องสร้างความพอใจให้ผู้เรียน และท้าทายสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยากเรียน

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีไม่สามารถหยุดหรือชะลอการอ่านได้ ที่สำคัญที่สุดเราจะต้องบริหารจัดการเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ให้เกิดประโยชน์ต่อการอ่านของเราให้มากที่สุด ก่อนอื่นต้องสำรวจความพร้อมในการปรับเปลี่ยนและรองรับนวัตกรรมที่ดีกว่าปัจจุบัน

Gerstein, J.,(2014: 1) ; วิรัช ปิณฑศิริโรจน์, (2559 : 1) กล่าวถึงการศึกษายุค Thailand 4.0 คือ พัฒนาระบบการศึกษาให้ เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ในยุค Thailand 4.0 ดังนี้

ตารางท่ 1 พัฒนาระบบการศึษาในยุค การศึษา 1.0 – 3.0 (Education 1.0 – 3.0)

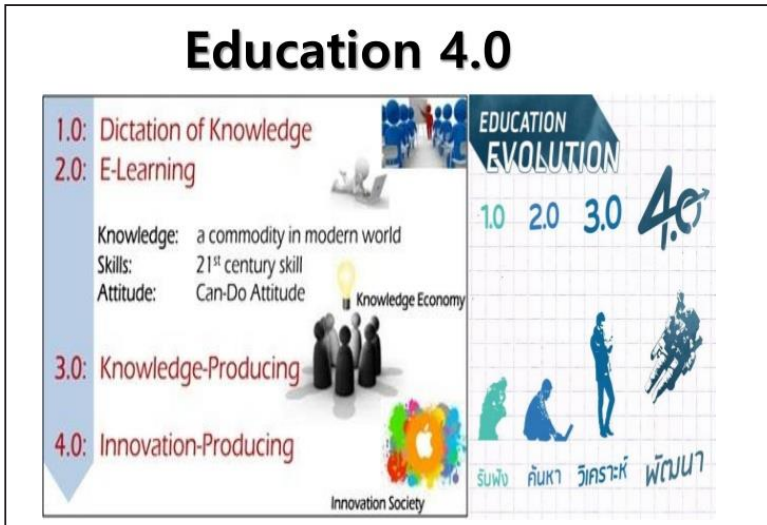
Thailand 4.0	Education 1.0	Education 2.0	Education 3.0
Meaning...	Dictated	Socially constructed	Socially constructed and contextually reinvented
Technology is...	Confiscated at the classroom door (digital refugees)	Cautiously adopted (digital immigrants)	Everywhere (ambient, digital universe)
Technology is done	Teacher to student	Teacher to student and student to student (progressivism)	Teacher to student Student to student Student to Teacher People-technology-people (co-constructivism)
Schools are located	In a building (brick)	In a building or online (brick and click)	Everywhere (thoroughly infused into society : cafes, bowling alleys, bars, workplaces, etc)
Parents view schools as	Daycare	Daycare	A place for them to learn, too
Teachers are	Licensed professionals	Licensed professionals	Everybody, everywhere
Hardware and software in schools	Are purchased at great cost and ignored	Are open source and available at lower cost	Are available at low cost and are used purposively
Industry views graduates as	Assembly line workers	As ill-prepared assembly line workers in a knowledge economy	As co-workers or entrepreneurs

ที่มา : Gerstein, J. (2014 : 1)

1. Education 1.0 เป็นยุคการศึกษาเพื่อสร้างนักปกครอง เป็นการศึกษาสำหรับชนชั้นสูงในสังคม โดยมีการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการให้กับบุตรหลานชนชั้นปกครอง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นนักปกครองในรุ่นต่อไป การศึกษาในยุคนี้ไม่เป็นที่แพร่หลาย มีการจัดการศึกษาเฉพาะกลุ่มเท่านั้น รูปแบบการจัดการศึกษาเป็นแบบบอกความรู้จากผู้สอน การจัดการศึกษาที่การสอนแบบครูเป็นผู้ให้ นักเรียนเป็นผู้รับเน้นการท่องจำตำราและทำแบบฝึกหัดตามตำรา ไม่ได้เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

2. Education 2.0 เป็นยุคแห่งการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างขึ้น รูปแบบการจัดการศึกษาเริ่มมีระบบโรงเรียน แต่ยังเป็นการเรียนแบบบอกความรู้จากผู้สอนอยู่เช่นเดิม มีการนำแนวทางการสอนและการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) มาใช้ จัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตวิญญาณแห่งเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ครูคือผู้สนับสนุน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

3. Education 3.0 การศึกษาในยุคนี้เป็นยุคที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศกำลังพัฒนา ที่พึ่งพาอุตสาหกรรมเบาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เป็นเหตุให้การศึกษาในยุคนี้ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม เกิดการทำซ้ำขั้นตอนอย่างมโหฬาร เป็นเหตุให้เกิดความตกต่ำของบัณฑิตในทุกระดับ ทุกสถาบันการผลิต โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น เป็นแบบทางการเหมือนสายพานการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม การจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน

ภาพที่ 2 Education 1.0 – 4.0
 ที่มา : ปรวิชญ์นันท์ นิลสุข (2559 : 1)

4. Education 4.0 คือ การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ

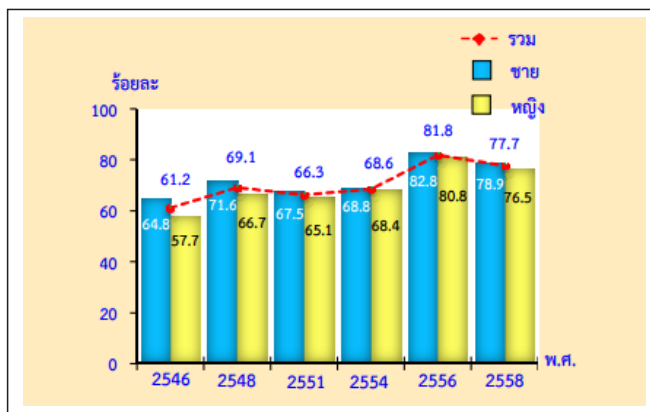
การจัดการศึกษายุค Education 4.0 จำเป็นต้องสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ การพัฒนาเด็กต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้ และทักษะการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ การเรียนรู้จากปัญหาจริงที่เกิดขึ้น เรียกว่าเป็น Problem Based Learning เพื่อให้เด็กและเยาวชนค้นพบคำตอบและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการค้นคว้าจากการอ่านหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติมจากบทเรียนภายในห้องเรียน

การอ่านของเด็กไทย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้มีการจัดทำสถิติการอ่านของประชากรไทย ทุกรอบ 2 ปี เป็นการสำรวจพฤติกรรมกรรมการอ่านของประชากรในช่วงนอกเวลาเรียน เวลาทำงาน เป็นการอ่านหนังสือหรือบทความทุกประเภท ทั้งที่เป็นรูปเล่ม เอกสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งดำเนินการสำรวจการอ่านของประชากร ครั้งแรกในปี 2546 เฉพาะประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป และ ตั้งแต่ปี 2551 ได้เพิ่มเรื่องการอ่านของเด็กเล็ก (อายุต่ำกว่า 6 ปี) สำหรับการสำรวจในปี 2558 ได้ขยายค่านิยามการอ่าน ให้รวมการอ่านข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ SMS และ E-mail ด้วย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552 : 16) ทำการสำรวจเรื่อง การอ่านหนังสือของ คนไทยปี 2551 พบว่าคนไทยอายุตั้งแต่ 6 ขวบขึ้นไปอ่านหนังสือ (ที่ไม่ใช่หนังสือเรียนหรือเพื่องาน) 66.3% สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555 : 17) สำรวจการอ่าน ปี 2554 พบว่า คนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป มีอัตราการอ่านหนังสือร้อยละ 68.6 ผู้ชายมีอัตราการอ่านหนังสือสูงกว่าผู้หญิงเล็กน้อย (ร้อยละ 68.8 และ 68.4 ตามลำดับ) และเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจที่ผ่านมา พบว่า อัตราการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2551 ทั้งผู้ชายและผู้หญิง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557 : 5) สำรวจเรื่องการอ่านปี 2556 พบว่า เด็กเล็กที่อ่านหนังสือมีประมาณ 2.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 58.9 เด็กผู้หญิงมีอัตราการอ่านหนังสือสูงกว่าเด็กผู้ชายเล็กน้อย (ร้อยละ 60.5 และ 57.3 ตามลำดับ) นอกจากนี้อัตราการอ่านหนังสือของเด็กเล็กมีความแตกต่างกันระหว่างเขตการปกครองและภาค สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559: 16) สำรวจเรื่องการอ่านปี 2558 พบว่าเด็กเล็กที่อ่านมีประมาณ 2.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 60.2 เด็กผู้หญิงมีอัตราการอ่านสูงกว่าเด็กผู้ชายเล็กน้อย (ร้อยละ 60.9 และร้อยละ 59.5 ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจที่ผ่านมา พบว่า อัตราการอ่านของเด็กเล็กในปี 2556 มีร้อยละ 58.9 โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2558 เป็นร้อยละ 60.2 โดยเด็กหญิงและเด็กชายมีอัตราการอ่านเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 3 อัตราการอ่านหนังสือนอกเวลา/นอกเวลาทำงานของประชากร
 จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2546 - 2558

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559 : 2)

สาเหตุของการไม่อ่านหนังสือของเด็กไทย

การอ่านหนังสือเป็นสิ่งสำคัญเสมอ แต่ในปัจจุบันมีสื่อหลากหลาย และจำนวนมากที่เป็นต้นเหตุให้เยาวชนไทยไม่อ่านหนังสือเพราะมักใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมอื่น ๆ มากกว่าการอ่านหนังสือ นอกจากนี้การไม่ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก เป็นสาเหตุประการแรกที่น่าไปสู่การไม่ชอบการหนังสือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งบริการสารสนเทศ หรือแหล่งเรียนรู้มีไม่เพียงพอ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่ชอบอ่านหนังสือเช่นกัน ทศนีย์ วงศ์พิเศษกุล, (2552: 19) ให้ความคิดเห็นว่า ถ้าเรามีหนังสือดี หนังสือที่เข้าถึงตัวตนของคนแต่ละวัย หนังสือที่สอดคล้องกับความสนใจ จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้คนไทยสนใจการอ่าน

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, (2557 : 15) ; สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, (2560: 1) กล่าวถึงสาเหตุที่เด็กไทยไม่ชอบอ่านหนังสือ ได้แก่

1. สภาพสังคม สิ่งแวดล้อมรอบตัวของคนไทยในปัจจุบันมีเรื่องของเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น เช่น เกมส์ อินเทอร์เน็ต การแชท เป็นต้น

2. ไม่ได้รับการปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์ จากต้นแบบ แบบอย่างที่ดีในการอ่าน

3. คนไทยไม่ชอบอ่านหนังสือเพราะอ่านแล้วรู้สึกเบื่อ ไม่สนุก ง่วงนอน จะชอบฟังหรือชอบดูมากกว่าอ่าน

4. คนไทยไม่เห็นถึงประโยชน์หรือความสำคัญของการอ่าน

5. หนังสือดี ๆ ส่วนมากมีราคาแพง หนังสือทั่วไปเนื้อหาไม่น่าสนใจ รูปเล่มไม่สวยงามหรือดึงดูดใจให้ซื้อ

Louanne Johnson, (2560 : 1-6) กล่าวถึง 10 เหตุผลที่ไม่อ่านหนังสือ ได้แก่

1. การอ่านหนังสือทำให้ปวดหัวและมีผลกระทบทางด้านสายตา
2. ไม่สามารถอ่านได้อย่างรวดเร็ว
3. กลัวการอ่านออกเสียง
4. เมื่อมีการทดสอบจะคิดว่าตัวเองไม่สามารถทดสอบได้
5. เชื่อว่าเมื่อเวลาผ่านไป การอ่านจะต้องลึกลับลง
6. กลัวการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ถูกต้อง
7. เกิดการเรียนรู้ช้า ทำให้รู้สึกว่าตัวเองโง่
8. เชื่อว่าช้าเกินไปในการเริ่มอ่านหนังสือ
9. ไม่มีความสนใจในสิ่งที่ต้องอ่านหนังสือ
10. ไม่สามารถจดจำในสิ่งที่อ่านจากหนังสือได้

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปสาเหตุของการไม่อ่านหนังสือ ได้แก่

1. สภาพสังคม สิ่งแวดล้อมรอบตัวของคนไทยในปัจจุบันมีเรื่องของเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น เช่น เกมส์ อินเทอร์เน็ต การแชท เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่มีความสนใจในสิ่งที่ต้องอ่าน

2. ไม่ได้รับการปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์ จากครอบครัวที่ดีในการอ่าน เกิดการเรียนรู้ช้า ทำให้รู้สึกว่าตัวเองโง่ เชื่อว่าช้าเกินไปในการเริ่มอ่าน ที่สำคัญไม่สามารถอ่านได้อย่างรวดเร็ว

3. การอ่านหนังสือทำให้ปวดหัวและมีผลกระทบทางด้านสายตาไม่ชอบอ่านหนังสือเพราะอ่านแล้วรู้สึกเบื่อ ไม่สนุก ง่วงนอน จะชอบฟังหรือชอบดูมากกว่าอ่าน

4. ไม่เห็นถึงประโยชน์หรือความสำคัญของการอ่าน นอกจากนี้ยังไม่สามารถจดจำในสิ่งที่อ่านได้

5. หนังสือดี ๆ ส่วนมากมีราคาแพง หนังสือทั่วไปเนื้อหาไม่น่าสนใจ รูปเล่มไม่สวยงามหรือดึงดูดใจให้อ่าน

สาเหตุการไม่อ่านหนังสือมีมุมมองที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบท หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนไทย ไม่ชอบอ่านหนังสือ แต่จะเลือกอ่านจากสื่ออื่น ๆ ดังนั้น วัฒนธรรมการอ่านย่อมต้องพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องและรองรับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

การอ่านในยุค Thailand 4.0

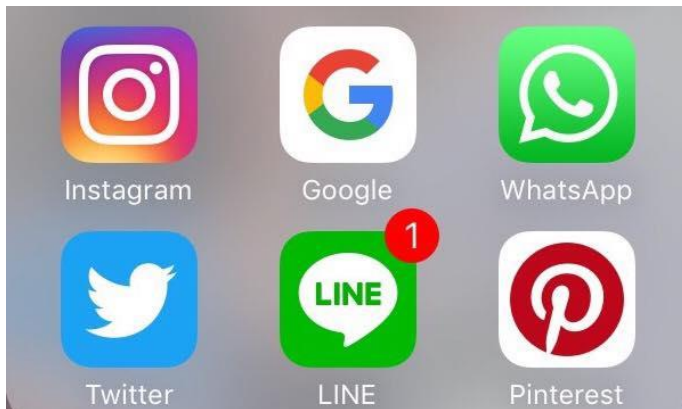
การเปลี่ยนของสังคมที่ก้าวสู่สังคม Thailand 4.0 ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งาน ทำให้ สังคมการอ่านก็ต้องสามารถอ่าน เข้าใจได้เช่นเดียวกับการอ่านในรูปสิ่งพิมพ์เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การอ่านในยุค Thailand 4.0 ไม่จำเป็นต้องอ่านจากหนังสือเท่านั้น การเรียนรู้ผ่านโลกโซเชียล เป็นการอ่านอย่างหนึ่งที่ทำให้เราสามารถรู้สารสนเทศได้ สามารถอ่านเข้าใจแบบเดียวกับหนังสือ ซึ่งการอ่านจากแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook), ทวิตเตอร์ (Twitter), ไลน์ (Line), อีบุ๊ก (E-book) อินเทอร์เน็ต ผ่านโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์แบบพกพา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ และสามารถสืบค้นจากสื่ออื่นได้ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านวิชาการ บันเทิง หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ทุกคนมีช่องทางในการค้นหาความรู้มากขึ้นเป็นผลให้เด็กไทยอ่านหนังสือน้อยลงและหันมาศึกษาหาความรู้จากด้านอื่นมากขึ้น เพราะมีความสะดวกสบาย และประหยัดเวลานอกจากนี้การที่เด็กไทยอ่านหนังสือน้อยลงยังเป็นผลมาจากการที่ถูกสิ่งต่าง ๆ ที่น่าดึงดูดและน่าสนใจกว่า เช่น โลกอินเทอร์เน็ต ที่มีอิทธิพลต่อคนในปัจจุบันมาก เนื่องจากการมีค่านิยมที่ผิด ๆ คือ การที่คิดว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่ล้าสมัยรวมไปถึงการใช้เวลาว่างที่ไม่ถูกต้องในทุกๆวัน

อภิชัย อารยะเจริญชัย, (2553 : 26-38) ; ศรีชาวี วิหิต, (2560 : 1) กล่าวถึงความสำคัญของโซเชียลมีเดียหรือสังคมออนไลน์ ไว้ ดังนี้

1. เป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม
2. เป็นสื่อที่เปลี่ยนแปลงสื่อเดิมที่แพร่กระจายข่าวสารแบบทางเดียว (one-to-many) เป็นแบบการสนทนาที่สามารถมีผู้เข้าร่วมได้หลายคน (many-to-many)

3. เป็นสื่อที่เปลี่ยนผู้คนจากผู้บริโภคเนื้อหาเป็นผู้ผลิตเนื้อหา

พื้นฐานการเกิด Social Media ก็มาจากความต้องการของมนุษย์หรือคนเราที่ต้องการติดต่อสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กัน จากเดิมเรามีเว็บในยุค 1.0 ซึ่งก็คือเว็บที่แสดงเนื้อหาอย่างเดียวนะ บุคคลแต่ละคนไม่สามารถติดต่อหรือโต้ตอบกันได้ แต่เมื่อเทคโนโลยีเว็บพัฒนาเข้าสู่ยุค 2.0 ก็มีการพัฒนาเว็บไซต์ที่เรียกว่า เว็บแอปพลิเคชัน (web application) ซึ่งก็คือเว็บไซต์ที่มีแอปพลิเคชัน (application) หรือโปรแกรมต่างๆ ที่มีการโต้ตอบกับผู้ใช้งานมากขึ้น ผู้ใช้งานแต่ละคนสามารถโต้ตอบกันได้ผ่านหน้าเว็บ

ภาพที่ 4 แอปพลิเคชันในสังคมออนไลน์

ที่มา : <https://www.google.co.th/search>.

จากความสำคัญของสังคมออนไลน์สามารถนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้กับการอ่าน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการอ่านอีกหนึ่งช่องทางที่ผู้อ่าน โดยพัฒนาเป็นแอปพลิเคชัน (application) เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างหลากหลาย

เฟซบุ๊ก (Facebook), ทวิตเตอร์ (Twitter), ไลน์ (Line) เป็นแอปพลิเคชัน (application) ที่สามารถเชื่อมข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลก สามารถเผยแพร่ข่าวสารหรือข้อมูลต่าง ๆ ได้ ผู้ใช้งานสามารถอ่านและเรียนรู้ เป็นการอ่านเรื่องของคนอื่นที่ต้องการให้เราอ่าน ผู้อ่านต้องอาศัยทักษะ คิด วิเคราะห์ แยกแยะ ที่ดีมากขึ้น เพราะผู้เขียนต้นทางก็ไม่ว่าจะเข้าใจในเรื่องที่เขียนดีมากขนาดไหน

อีบุ๊ก (E-book) เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของหนังสือ จากสื่อตีพิมพ์เปลี่ยนแปลงเป็นสื่อไม่ตีพิมพ์ ผู้อ่านสามารถศึกษาหรือเลือกอ่านสิ่งที่ตัวเองสนใจได้อย่างหลากหลาย และที่สำคัญ E-book เป็นหนังสือแบบออนไลน์สามารถอ่านได้โดยไม่จำกัดสถานที่ เวลา นอกจากนี้ อีบุ๊ก (E-book) ยังเป็นสื่อการอ่านที่ดึงดูดใจผู้อ่านได้ดีมาก เพราะมีสื่อผสมหลากหลาย เช่น ภาพ ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ เป็นต้น

การเลือกใช้ แอปพลิเคชัน (Applications) ที่เหมาะสม ทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายในการอ่าน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปปฏิบัติหรือทำประโยชน์แก่ตัวเองและคนรอบข้างของเราได้ เช่น แอปพลิเคชัน (Applications) เกี่ยวกับการทำอาหาร แอปพลิเคชัน (Applications) เกี่ยวกับการศึกษาอื่น ๆ เป็นต้น

การสร้างนิสัยรักการอ่าน

การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเด็กเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้จากการอ่านหนังสือ พ่อแม่ เป็นแบบอย่างของการอ่านที่ดีที่สุด การเล่านิทานให้ลูกฟังจะเกิดการซึมซับการรับรู้จากการอ่านได้เช่นกัน แรงจูงใจ หรือสิ่งเร้าที่สามารถดึงดูดใจให้เด็กไทยรักการอ่าน สื่อหรือรูปแบบการนำเสนอของหนังสือ หรือแม้กระทั่งสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กไทยรักการอ่านเพิ่มขึ้น

การจัดกิจกรรมดี ๆ ในการส่งเสริมการอ่านที่พร้อมเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 การผลิตสื่อในรูปแบบดิจิทัลกลายเป็นที่นิยม การใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากมาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการอ่านหนังสือในรูปแบบสิ่งพิมพ์ แต่จะเป็นประโยชน์มากสำหรับการอ่านแบบออนไลน์

บรรจง พลไชย, (2556 : 35-47) ; จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน์, (2557 : 99) ; เพ็ญพิมล คงมนต์, (2555 : 34) กล่าวถึงการสร้างนิสัยรักการอ่านไว้ ดังนี้

1. อ่านตามความสนใจ การเริ่มอ่านจากเรื่องที่ตัวเองชอบและสนใจทำให้อ่านหนังสือได้โดยไม่เบื่อ อาจจะเริ่มต้นอ่านจากเรื่องสั้น ๆ ไม่ยาวมาก มีภาพประกอบ โดยอาจเริ่มจากการอ่านนิทาน เรื่องสั้น หรือ เรื่องที่จบภายในตอนเดียว ถ้าเรามีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านก็จะอ่านได้อย่างต่อเนื่อง

2. อ่านให้สม่ำเสมอ การอ่านอย่างสม่ำเสมอเป็นบันไดขั้นแรกของผู้ที่รักการอ่าน เพราะจะต้องอ่านจนเป็นนิสัย ทันทีที่ว่างจากหน้าที่ที่ทำในชีวิตประจำวัน เราก็สามารถหยิบหนังสือขึ้นมาอ่านได้ ถ้าเราสามารถอ่านได้สม่ำเสมอ เราก็จะเป็นผู้ที่นิสัยรักการอ่านได้

3. อ่านให้เจอขุมทรัพย์ ขุมทรัพย์ ที่ว่านี้ไม่ใช่ทรัพย์สินเงินทอง แต่เป็น “ขุมทรัพย์แห่งปัญญา” ซึ่งมีค่ามหาศาล เป็นขุมทรัพย์แห่งความรู้ที่ใครก็มาแย่งชิงไปไม่ได้ ผู้อ่านจะได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน ข้อคิด คุณธรรมที่แฝงอยู่จากเรื่องที่อ่าน รวมถึงได้พัฒนาอารมณ์ของตนเอง ก่อให้เกิดการพัฒนาผู้อ่านในทางที่ดี ฉะนั้นหนังสือที่ดีก็เปรียบเสมือนว่าเราได้พบขุมทรัพย์นั่นเอง

4. ฝึกอ่านพร้อมกับทำกิจกรรม ทำให้เกิดทักษะการอ่านและสามารถจดจำเรื่องราวที่อ่านและกิจกรรมที่ทำได้อย่างแม่นยำ

5. เตรียมหนังสือไว้ให้ใกล้มือ จะสร้างนิสัยการอ่านต้องเตรียมพร้อม ต้องมีหนังสือเด็กชุดคลาสสิกที่หลากหลายพอสำหรับการเริ่มต้นให้เด็ก ๆ เลือกมาสักเล่มแล้วอ่านให้เขาฟัง

6. ทำให้ช่วงเวลาเล่นิทานเป็นเรื่องสนุกเรื่องสุดสนุกอาจกลายเป็นเรื่องสุดน่าเบื่อได้หากเล่าด้วยน้ำเสียงเดียวแบบโมโนโทน แต่สามารถทำให้ลูกสนุกผ่านการใช้เสียงต่าง ๆ มาประกอบการเล่า

อรศรี งามวิทยาพงศ์, (2553 : 8-10) กล่าวถึงการสร้างนิสัยและวัฒนธรรมการอ่าน ดังนี้

1. การมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งโดยตรง โดยอ้อม กิจกรรมมีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความหลากหลายแตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย สามารถเชื่อมโยงการอ่านเข้ากับกิจกรรมได้อย่างดี

2. ทรัพยากรที่เพียงพอ มีคุณภาพ คุณภาพของทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมการส่งเสริมการอ่าน หากมีความหลากหลายมากเท่าไร ก็จะเอื้อให้เกิดการอ่านอย่างต่อเนื่องได้มากขึ้น

3. การส่งเสริมการอ่านให้เกิดเป็นวัฒนธรรมโดยเฉพาะในระดับชุมชนนั้น จำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่น ทั้งบุคคลและองค์กร หากกิจกรรมเชื่อมโยงกับปัจจัยเกื้อหนุนอื่น ๆ ในชุมชน โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จก็มีได้มากขึ้น

บทสรุป

การอ่านในมุมมองยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นการอ่านที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีเป็นสำคัญ การส่งเสริมการโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเป็นนวัตกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจผู้อ่านได้อย่างหลากหลาย สื่อมีความน่าสนใจมากกว่าหนังสือชนิดตีพิมพ์ ดังที่ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, (2560 : 33). กล่าวถึงผลสำรวจการอ่านของคนไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่า คนไทยอ่านผ่านสมาร์ทโฟนและอุปกรณ์แท็บเล็ตเพิ่มขึ้นจากปี 2554 ที่มีเพียง 0.3 % เพิ่มขึ้นเป็น 1.8 % ในปี 2556 แม้จะดูเหมือนเป็นปริมาณที่น้อยนิด แต่อัตราการเติบโตนั้นสูงถึง 6 เท่าตัวในช่วงระยะเวลาเพียงสองปี ส่วนการอ่านทางคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นประมาณ 2.5 เท่า ขณะที่การอ่านจากหนังสือหรือกระดาษลดลงเพียงเล็กน้อย ชี้ให้เห็นว่าอุปกรณ์ไอทีมิได้ส่งผลกระทบต่อการอ่านหนังสือที่เป็นกระดาษแต่อย่างใด แต่มีแนวโน้มที่คนจะอ่านผ่านช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งที่เป็นหนังสือกระดาษ อุปกรณ์ไอที และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ดังนั้นเพื่อให้การอ่านในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีประสิทธิภาพ มีระดับการอ่านอย่างทั่วถึง สามารถสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กไทย โดยยึดหลัก ดังนี้

1. การรู้จักใช้ (Use) รู้จักใช้ในที่นี้หมายถึง การรู้จักใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้ ศึกษาเรื่องที่สนใจ เช่น การอ่านหนังสือจากแอปพลิเคชัน การอ่านหนังสือประเภท E-book การอ่านจากสื่อออนไลน์ เป็นต้น

2. เข้าใจ (Understand) หมายถึงทักษะการตัดสินใจ การค้นพบหรือการอ่านเจอข้อมูลหรือสารสนเทศในสังคมออนไลน์ จำเป็นต้องมีวิจารณญาณในการเลือกใช้ข้อมูล เพื่อเป็นข้อตัดสินใจว่าจะเลือกใช้ หรือไม่ใช้ข้อมูล เช่น จากค้นหาข้อมูล หรือศึกษาสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ โดยพิจารณาจากผู้แต่ง หรือแหล่งเผยแพร่ข้อมูล เป็นต้น

3. สร้าง (Create) หมายถึง ความสามารถในการสร้างสื่อผ่านเทคโนโลยีที่หลากหลาย การเสนอสิ่งที่ศึกษา หรือการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถจดจำได้ดี เช่น การสร้างนวัตกรรมจากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอ่าน นำมาสร้างเป็นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านในอนาคต เป็นต้น

การสร้างนิสัยรักการอ่านยังคงจำเป็นแม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าลักษณะสื่อสังคมจะเป็นเช่นไร เราควรสร้างนิสัยรักการอ่านให้คงอยู่ และก้าวทันกับยุค Thailand 4.0 ดังนี้

1. สร้างนิสัยรักการอ่านตั้งแต่เด็ก พ่อแม่ควรปลูกฝังพื้นฐานรักการอ่าน เพื่อจะได้มีพัฒนาการการอ่านที่ดี การเล่านิทานในวัยเด็ก ถือเป็นการบ่มเพาะการอ่าน การรับรู้จากเสียงที่ได้ฟัง จะทำให้เด็กอยากรู้อยากเห็น และมีความสนใจในการอ่านมากขึ้น เช่น การอ่านหนังสือให้ลูกฟังตั้งแต่แม่ตั้งครรภ์ การเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับลูก เป็นต้น

2. การให้รางวัลในการอ่าน เมื่ออ่านเรื่องใด เรื่องหนึ่งจบแล้วมีรางวัลให้ตัวเอง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านหนังสือต่อไป เช่น เมื่อการหนังสือจบหนึ่งเล่มสามารถซื้อหนังสือเล่มใหม่ได้ เป็นต้น

3. สร้างแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจเพื่อนำไปสู่นิสัยรักการอ่าน เป็นการสร้างเงื่อนไขในการอ่าน ให้รางวัลแก่ตนเอง มีสิ่งตอบแทนในการอ่าน วิธีสร้างแรงจูงใจที่ดีอีกวิธีคือ การอ่านหนังสือที่มีสื่อผสมอย่างหลากหลาย อาจเป็นสื่อประเภท อีบุ๊ก (E-book) เพราะการอ่านหนังสือประเภทเดิม ๆ อาจจะทำให้ไม่น่าสนใจ ลองเปลี่ยนประเภทหนังสือก็จะทำให้สนใจอ่านมากยิ่งขึ้น เช่น การสร้างแรงจูงใจเมื่อลูกอ่านหนังสือจบ จะซื้อหนังสือเล่มใหม่เป็นการตอบแทน เป็นต้น

4. สร้างโอกาสและหาเวลาอ่าน การอ่านในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นการเข้าถึงการอ่านได้ง่ายไม่จำกัดเวลาและสถานที่ นอกจากการอ่านสื่อประเภทออนไลน์แล้ว ควรบริหารจัดการเวลาเพื่อค้นหาความรู้จากหนังสือประเภทตีพิมพ์ หนังสือวิชาการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการด้วย เพราะสื่อออนไลน์มักมีทั้งด้านดีและไม่ดี ควรใช้วิจารณญาณในการอ่าน การตัดสินใจเชื่อจากข้อมูลที่ได้รับ เช่น การอ่านจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เพื่อพิจารณาความถูกต้องในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

5. เริ่มต้นการอ่านจากเรื่องที่ตนเองชอบ การเริ่มต้นจากสิ่งที่ตัวเองชอบมักเป็นสิ่งที่ประสบความสำเร็จอยู่เสมอ การอ่านในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีทางเลือกมากมายในการอ่าน มีสื่อที่หลากหลาย ซึ่งต้องสำรวจตัวเองแล้วว่าชอบอ่านหนังสือประเภทใด อาจเลือกอ่านจากสื่อออนไลน์ หรือหนังสือประเภทอื่น ๆ ที่ตัวเองสนใจ เช่น เลือกหนังสือที่เหมาะสมตามความชื่นชอบของตัวเอง เป็นต้น

6. มีความสม่ำเสมอในการอ่าน การอ่านซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอ อาจจะใช้เวลาไม่มากในการอ่าน หากอ่านทุกวันก็จะเป็นคนรักการอ่านได้ เช่น การบริหารจัดการเวลาเพื่อการอ่านหนังสือในแต่ละวัน อย่างน้อย 30-60 นาที เป็นต้น

7. ค้นหาวิธีการอ่านที่เหมาะสมกับตัวเอง การอ่านสามารถอ่านได้หลากหลายวิธี ทั้งการอ่านแบบตัวเล่มหนังสือ การอ่านจากเว็บไซต์ (website) หรืออ่านจากแอปพลิเคชัน (applications) ต่าง ๆ ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถเลือกวิธีการอ่านให้เหมาะสมกับตัวเองที่สุด เช่น หากไม่ชอบการอ่านรูปแบบตัวเล่มหนังสือก็สามารถเลือกการอ่านรูปแบบอื่น ๆ เป็นต้น

8. ปรับเปลี่ยนสถานที่ในการอ่าน สถานที่ในการอ่านหนังสือเป็นส่วนดึงดูดใจในการอ่าน หากผู้อ่านอ่านหนังสือเพียงลำพัง บรรยากาศอาจจะไม่อำนวยต่อการอ่านหนังสือเป็นเวลานาน หากลองลองเปลี่ยนสถานที่ในการอ่าน จะทำให้อ่านหนังสือได้ในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ไปอ่านหนังสือในห้องสมุด เพราะห้องสมุดมีบรรยากาศที่ดี น่าอ่านหนังสือ นอกจากนี้ยังมีผู้อ่านมากมายทำให้ตัวเองชอบการหนังสือไปด้วย

9. การลงทุนงบประมาณในการอ่าน เมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า มีนวัตกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย มีอุปกรณ์ที่สนับสนุนในการอ่านอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะสมาร์ทโฟน (Smart phone) เป็นอุปกรณ์ที่สามารถสนับสนุนการอ่านจากแอปพลิเคชัน (Applications) ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้ตลอดเวลา ไม่มีข้อจำกัดทั้งด้านเวลา หรือด้านสถานที่ เช่น การอ่านหนังสือประเภทอีบุ๊ก (E-book) เป็นต้น

10. การกำหนดเป้าหมายในการอ่าน ช่วยให้อ่านเลือกสรรประเภทหนังสือได้ตรงตามความสนใจ สามารถเลือกรูปแบบในการอ่านได้ตามความเหมาะสม เช่น การอ่านเพื่อศึกษาอาชีพสร้างรายได้เสริมจากเว็บไซต์ (web site) การอ่านเพื่อค้นหาวิธีการออกกำลังกายจากแอปพลิเคชัน (Applications) ต่าง ๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการอ่านผ่านสังคมออนไลน์ หรือแอปพลิเคชัน (Applications) ต่าง ๆ นั้น จะเป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบัน แต่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าการอ่านหนังสือประเภทตีพิมพ์ยังมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถอ่านหนังสือได้ง่าย สบายตา และมองเห็นว่าหนังสือประเภทตีพิมพ์จำเป็นต้องมีให้บริการควบคู่ไปกับการบริการหนังสือประเภทออนไลน์ หรือ แอปพลิเคชัน (Applications) ต่าง ๆ เนื่องจากกลุ่ม

ผู้อ่านยังมีหลากหลายประเภท ซึ่งมีความถนัดหรือสนใจอ่านหนังสือ ต่างรูปแบบกัน ฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการอ่านมากมายก็ตาม สิ่งที่สำคัญคือ การยอมรับเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาท หรือรองรับการอ่าน ที่เหมาะสมกับความสนใจของตัวเอง และยังคงมีหนังสือประเภทตีพิมพ์เพื่อให้บริการแก่ผู้อ่านที่นิยมการหนังสือประเภทตีพิมพ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). **ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการอุตสาหกรรมไทย 4.0**

ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพฯ : กระทรวงอุตสาหกรรม.

จวิลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน์. (2557). **จิตวิทยาการอ่าน.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ทัศนัย วงศ์พิเศษกุล. (2552). **20 คมคิดฝ่าวิกฤตการอ่าน.** กรุงเทพฯ : คนคิดดี.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2553). การสร้างวัฒนธรรมการอ่านเพื่อสร้างสังคมความรู้ :

ความจำเป็นของสังคมไทย, **วารสารห้องสมุดฉบับพิเศษ.** 53(2), 9 – 13.

บรรจง พลไชย. (2556). การอ่านเพื่อการเรียนรู้, **วารสารห้องสมุด.** 57(1), 35-47.

ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2559). **Thailand 4.0** กับการพัฒนาเทคโนโลยีในองค์กรและ

ท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2560, จาก

<https://www.slideshare.net/prachyanun1/thailand>.

เพ็ญพิมล คงมนต์. (2555). หลัก 3 ประการในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน,

ประชากรและการพัฒนา. 32(6), 25.

แมนมาศ ขวลิต. (2553). วิธีสร้างความสนใจในการอ่าน, **วารสารห้องสมุดฉบับพิเศษ.**

53(2), 13 - 20.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.**

กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

วิรัช ปัทมศิริโรจน์. (2559). **Education 4.0.** สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2560, จาก

<https://www.applicadthai.com/articles/article-education/education-4-0/>.

วรรณประภา เอี่ยมฤทธิ์. (2560). การอ่าน: **พื้นฐานสู่ไทยแลนด์ 4.0.** สืบค้นเมื่อ

20 สิงหาคม 2560, จาก [http://www.uniserv.buu.ac.th/forum2/topic.as](http://www.uniserv.buu.ac.th/forum2/topic.asp?TOPIC_ID=6895)

[p?TOPIC_ID=6895](http://www.uniserv.buu.ac.th/forum2/topic.asp?TOPIC_ID=6895).

- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). **ไชรัทส์ “ประเทศไทย 4.0” สร้างเศรษฐกิจใหม่ ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง**. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2560, จาก <http://www.thairath.co.th/content/613903>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). **การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2551 The Reading of Population Survey 2009**. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). **การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2554 The Reading of Population Survey 2011**. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2556 The Reading of Population Survey 2013**. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2558 The Reading of lation Survey 2015**. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (2560). **โครงการวิจัย ทักษะคิดและพฤติกรรมกรอ่านของคนไทย**. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2560, จาก <https://www.tkpark.or.th/>.
- ศรีเชาว์ วิหิต. (2559). **โซเชียลมีเดีย**. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2560, จาก <http://crnfe2013.blogspot.com/2013/05/12-social-network.html>
- อภิชัย อารยะเจริญชัย. (2553). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาห้องสมุดสู่การเป็น Library 2.0 กรณีศึกษา ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข, วารสารห้องสมุด**. 51(1), 26-38.
- อุทยานการเรียนรู้. (2558). **เต็มสิบ 10 ปี ทีเคพาร์ค : 1 ทศวรรษการอ่านของสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- อรศรี งามวิทยาพงศ์ . (2553). **ปัจจัยส่งเสริมคนไทยให้มีวัฒนธรรมการอ่าน “Factors Affecting to Promote Reading Culture in Thailand”**. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2560, จาก <https://www.tkpark.or.th/stocks/extra/00052e.pdf>.

- Blaschke, L. (2012). Heutagogy and lifelong learning: A review of heutagogical practice and self - determined learning. **The International Review of Research in Open and Distance Learning**. 13(1), 56-71. Retrieved September, 5, 2017, from :
<http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1076>.
- Gerstein, J. (2014). **Education 3.0 Experiences in Self-Determined Learning: Moving from Education 1.0 Through Education 2.0 Towards Education 3.0**. Retrieved September, 3, 2017, from : <https://usergeneratededucation.wordpress.com/tag/>.
- Louanne Johnson. (2016). **10 Reasons Nonreaders Don't Read And How to Change Their Minds**. Retrieved September, 10, 2017, from : <https://www.scholastic.com/teachers/articles>.